

קונטרס

עַל מִי הֶרְחַמְנוֹת

יעורר ויחזק את נשמות ישראל, שלא תתיאשנה
בשום פנים ואפן, כי אפלו הריקנין שבך מלאים
מצוות פרמון, ואסור להשבר משום דבר, כי
הקדוש-ברוך-הוא אוהב את כל בר ישראל,
ותפץ שיחזור בתשובה שלמה אליו.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

תכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: יֵשׁ דְבוּר מֵרַבְּנֵי
ז"ל (שיחות-הַר"ן, סימן כג), שְׁבַע עוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן יֵשׁ נְשָׁמוֹת עֲרֻמוֹת שְׁבוּכוֹת,
וְהֵן מִבְּקָשׁוֹת בְּגַד לְלִבָּשׁ, אֲכָל לְאֹכֵל
וּמִים לְשִׁתּוֹת, וְרוּצִים לְתֵת לָהֶן,
וְאוֹמְרוֹת: לֹא אֵל זֶה אֲנַחְנוּ מִתְּפִינּוֹת,
אֲלֵא לְתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים
טוֹבִים. וְסִיִּם רַבֵּנוּ ז"ל, וְאָמַר: אֲשֶׁרִי
מִי שְׂאוּכָל בְּכָל יוֹם כַּמָּה פְּרָקִים
מִשְׁנֵיּוֹת, וְשׁוֹתָה אַחֲר־כֵּן כַּמָּה
מִזְמוֹרֵי תְהִלִּים, וּמִלְּבִישׁ עֲצָמוֹ
בְּמִצְוֹת. וְלִכֵּן מִי שְׂרָחוֹק מִכָּל זֶה,
עָלִיו רַחֲמָנוֹת גְּדוֹלָה.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרצ)

קונטרס

על מי הרחמנות

א.

בני ובנותי היקרים! "על מי הרחמנות?" על אנשים המסתובבים ממרמרים, שבורים ורצוצים, אנשים ההולכים בדכאון, וחסרה להם השמחה, עליהם הרחמנות הגדולה ביותר; כי כשיהודי מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, שנמצא אתו, עמו ואצלו, איך יש לו זמן כרגע להיות בעצבות, במרירות ובדכאון?! הלא אנחנו הכי מאשרים, שזכינו להברא מזרע ישראל ולא עשנו גוי. וכמו שרבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רפב), אפלו אדם הוא רשע גמור, צריך לחפש ולבקש ולמצא בעצמו איזו נקדה טובה, ששם אינו רשע. ואם יחפש ימצא הרבה נקדות טובות שיש בו; כי כך אומרים חכמינו הקדושים (ערוכין יט.): אפלו ריקנין שבו מלאים מצוות פרמון; כל יהודי ויהודי מלא מצוות כגרעיני הרמון. וכתוב בספרים הקדושים: רמון יש בו יש

מאות ושלשה-עשר גרעינים, וזהו דבר פלא, למה חכמינו הקדושים השוו את הריקנים, לומר שמלאים הם מצוות כרמון דיקא? אלא אכלו יהודי הרחוק ביותר, יש בכחו לקיים את התרי"ג מצוות — רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, וכיצד? הרי אנחנו רואים, שבעוונותינו הרבים, עובר עלינו מה שעובר, ועדין אנחנו רחוקים מהקדוש-ברוך-הוא, ואף-על-פי-כן אנו מקיימים הרבה מצוות, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה כה, סימן יב): שקולה שבת כנגד כל המצוות; אם יהודי רק שומר שבת, חשוב כאלו קיים כבר את כל המצוות. וכן אם יהודי נותן צדקה, הרי שקולה היא כנגד כל המצוות (בבא בתרא ט.). כל הכופר בעבודה זרה כמודה בכל התורה כלה (קדושין מ.); הרי שיש מצוה אחת שאדם מקיים, ונחשב כאלו קיים כבר את כל המצוות, ולכן כל יהודי יקר מאד בעיניו יתברך, פי כל יהודי יש בו נצוץ אלקי, שמאמין באלקים חיים, וזו זכות גדולה לכל בר ישראל, ולכן אסור לרחק שום בר ישראל; פי כל יהודי ויהודי, באשר הוא שם אף שעדין רחוק מהקדוש-ברוך-הוא, אבל מלא מצוות כרמון, ויש בכחו לקיים את התרי"ג מצוות; נקדה אחת יש בו, שאין בשום בריה שבעולם — שלא עשני גוי. בזה יהודי צריך לשמח תמיד, שאף שהוא כמו שהוא,

אבל ברוך השם נברא מזרע ישראל. לזאת, בני ובנותי היקרים! "על מי הרחמנות?" על מי שאינו בשמחה, על מי שאינו מתקרב להקדוש-ברוך-הוא מתוך שמחת הנפש, על מי שאינו יודע להעריך, שברוך השם זכינו להברא מזרע ישראל, שזהו דבר שאינו תלוי בנו רק בהקדוש-ברוך-הוא; בזה בעצמו האדם יכול לשמח כל החיים; כי באמת עוברים על כל אחד ואחד הרבה צרות ויסורים, מרירות ודכאונות, משברים וגלים, ובפרט אלו שעברו על כל התורה כלה, רחמנא לצלן, כפי שרואים, שהערב-רב הכניסו גויים וגויות לארץ ישראל, לבוללם בין נשמות ישראל, והפריצות וההזמה הורסות כל חלקה טובה מנשמות ישראל, עד שבחורי ישראל נפגמים בפגם הברית, אשר זהו העון החמור ביותר, ואין כדאי להיות אפלו רגע אחד בזה העולם, אם חוטאים אפלו פעם אחת בחטא זה, אשר בא מחמת הראיה, שהעינים רואות והלב חומד וכלי המעשה גומרים (עין במדבר רבה י, ב; ובטור ארח חיים, סימן א'). וישנן המון נשמות שנכשלו, ורוצות לשוב בתשובה; והנה כשרוצה אדם לשוב לבוראו, אזי נופל עליו שברון לב, מרירות ודכאונות, כי נזכר מה עשה, איך עברו עליו ימי נעוריו. לזאת, בני ובנותי היקרים, תשתדלו להיות בשמחה, אשר זו השמחה הכי גדולה, שנבראנו מזרע

יִשְׂרָאֵל, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּחַר בָּנוּ, וְנָתַן
 לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְאַף שְׂאֲנַחְנוּ מְאֹד מְאֹד רְחוּקִים מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֹאת, יֵשׁ לָנוּ שְׂרָשִׁים לַחֲזוֹר, וְאָנוּ
 שְׂמֵחִים בְּשִׂמְחָה זוּ — שְׂלֹא עָשִׂי גוֹי. אִם רַק נִסְתַּכֵּל
 מֵה קוֹרָה בְּעוֹלָם — הִרְצִיחָה שֶׁל אַמּוֹת הָעוֹלָם,
 שֶׁהִרְגוּ, שָׂרְפוּ, חָנְקוּ מְלִיוֹנִים מִנְּשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵפִים
 שָׁנוֹת הַגְּלוּת הָאֲרָבָה וְהַמְּרָה הַזֹּה, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן אָנוּ
 עִם יִשְׂרָאֵל מִתְחַזְּקִים וּמְחַזְּקִים מֵעַמָּד. וְעַקֵּר
 שִׂמְחָתָנוּ, שְׂבָרוּךְ הַשֵּׁם, נִבְרָאנוּ מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל,
 וּמֵאֲמִינִים בְּאֵלֵי יִשְׂרָאֵל וּמִלֶּךְ עוֹלָם, זוּ הַשִּׂמְחָה הַכִּי
 גְּדוֹלָה; כִּי בְּרָגַע שְׂאֲדָם שָׁשׁ וְשִׂמַּח עִם הָאֲמוּנָה, אֲפִלוּ
 שִׁחַשׁ עֲצָמוֹ רְחוּק מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַדִּין אֵינוּ
 מְקַיֵּם אֶת כָּל הַמְּצֻוֹת בְּשִׂלְמוֹת, אֲבָל לְבוֹ בּוֹעֵר אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ, יֵשׁ לוֹ לֵב חַס, זִיקָה לַיְהוּדוּת, זֶה כְּבָר טוֹב, כִּי
 כָּף יִקְיִם אֶת כָּל הַמְּצֻוֹת, כִּי מִי שְׂמוּדָה בְּהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, מוּדָה בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָהּ, כִּי בְּזִכּוֹת
 הָאֲמוּנָה, אֲשֶׁר כָּל יְהוּדֵי מֵאֲמִין בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ,
 עַד כְּדֵי כָּף, שִׁחְכְּמִינוּ הַקְּדוֹשִׁים הַגְּדִירוּהוּ — אֲפִלוּ
 רִיקָנִים שֶׁבָּף מְלֵאִים מְצֻוֹת כְּרָמוֹן, בְּזִכּוֹת זוּ כְּבָר
 צְרִיף לְשִׂמַּח בְּשִׂמְחָה שְׂאִין לָהּ קֶזֶן וּגְבוּל. לְזֹאת, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, "עַל מִי הִרְחַמְנוּת?" עַל מִי שְׂאִינָנוּ
 שְׂמַח. עַל-כֵּן עָלִינוּ לְהִתְחַזֵּק מְאֹד מְאֹד לְהִיּוֹת
 בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, כְּמוֹ שְׂאוּמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן),

על מי הרחמנות

רפט

חלק ב', סימן כד): מְצוּה גְדוּלָה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד;
הֵינּוּ מְצוּה גְדוּלָה לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל הַפְּחוּת לְהִיּוֹת שְׂמֵחַ,
וְלֹא רַק בְּרוּחַנִיּוֹת, שְׁעָקֵר הַהִתְקַרְבוּת אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ
הִיא עַל-יְדֵי שִׂמְחָה, אֲלֵא אֶפְלוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת, הַשִּׂמְחָה
מְבִיאָה לְאָדָם רְפוּאָה; כִּי כָּל הַמַּחְלוֹת וְהַחֲלָאִים רָעִים
שׁוֹבִימִים לְאָדָם, הֵם רַק מִחֲמַת חֶסֶד הַשִּׂמְחָה. כִּי
מִתְגַּבְּרֵת עָלָיו הָעֲצָבוּת, הַדְּפֹאוֹן, וְזֶה מְכַנִּיסוֹ אַחֲר־כָּף
בִּיאֹוֶשׁ, עַד שֶׁמְגַבִּיֵּה יָדַיִם, וְרוּאָה שְׂאִין לוֹ תְקוּנָה, אֲזִי
עוֹזֵב אֶת עֲצָמוֹ. וּבְאַמַּת אֵין זֶה נְכוּן, כִּי מִי מְסַחֵה
וּמְקַיֵּם אוֹתָנוּ? רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! לְזֹאת, בְּנֵי
וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְקַחַת עֲצָמְכֶם בְּיַדְיְכֶם, וְחִזְרוּ
בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה אֶתְכֶם
וּמְנַחֵם אֶתְכֶם שְׂתַחֲזִיקוּ מֵעַמָּד וְתִשׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה;
אֲבָל עָקֵר הַתִּשׁוּבָה — עַל-יְדֵי שִׂמְחָה. וּכְכֹל שֶׁאָדָם
שִׂמַּח נִתְרַחֵב מִחוּ וְדַעְתּוֹ, וְכִמּוֹ שְׂאוּמֵר רַבְּנוּ ז"ל
(לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן י'), שֶׁכָּל הַצָּרוֹת שֶׁבָּאוֹת לְאָדָם
הֵן רַק מִחֲמַת שְׂאִין לוֹ יִשׁוּב הַדַּעַת, שְׂאִינוּ מִיִּשְׁב
בְּדַעְתּוֹ מֵהַ יֵשׁ לוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם. רוֹאִים בְּנֵי-אָדָם
הוֹלְכִים וּבָאִים, וְאֵין לָהֶם יִשׁוּב הַדַּעַת, אֵינָם יוֹדְעִים
מֵהֵיכָן בָּאתִי, לְהֵיכָן אֲנִי צָרִיף לְלָכֵת; אִם אָדָם הִיָּה
מִיִּשְׁב בְּדַעְתּוֹ, הִיָּה רוּאָה עוֹלָם אַחֲרֵי לְגַמְרֵי, אֲבָל
מִחֲמַת שְׂאִין לוֹ יִשׁוּב הַדַּעַת, לָכֵן מִחוּ מְצַמְצָם, וּמְזֵה
סוֹבֵל אֶת כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים, הָעֲנִיּוֹת וְהַדְּחִקוֹת. כִּי

כל המרירות באה מחמת חסרון הדעת, כמו שאומר
 רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נו): למה אין לאדם
 פרנסה? כי אין לו שכל ודעת, מחו מצמצם. כשאדם
 זוכה, והוא שמח, נתרחב לו המח, ואז מסתכל על
 כל דבר באפן אחר; ראשית — יודע מי ברא את
 השמים והארץ? הקדוש-ברוך-הוא! מי מחיה וממהיה
 את כל הבריאה? הקדוש-ברוך-הוא! ועל-כן למה לי
 להיות בעצבות ובמרירות ובדכאון, יותר טוב לי
 לשוב אליו יתברך, בזה שאלך ממרמר ואתיאש
 מהחיים, בזה שאחשב שאיני שוה לשום דבר — לא
 יועיל לי כלל, ורק יסבך אותי יותר ויותר ממה שאני
 מסבך כבר. לזאת "על מי הרחמנות?" על מי שאינו
 בשמחה, כי כשאדם אינו שמח, הוא בבציה גדולה,
 מחו מצמצם, ואינו יכול לחשב ישר, ואין לו פרנסה
 ועצבים לעשות כלום; רב בבית עם אשתו, עם
 המשפחה והילדים וכו'; לזאת, בני ובנותי היקרים!
 הדבר הראשון — להיות בשמחה, שאדם יחזק עצמו
 בכל מיני אפנים שבעולם על מדת השמחה, אף שזה
 בא מאד קשה, כי יש נסיונות קשים מאד, בפרט על
 מי שבתחלת הדרך לתורה בתשובה, אשר מחד גיסא
 — רוצה לנתק עצמו מעולם החלין, מעולם השקר
 והזהמה, הפריצות, הערם והתעוב, שמצוי ברחובות,
 הנשמה רוצה להתנתק מזה, ומאידך גיסא — הגוף

על מי הרחמנות

רצא

הגשמי והחמרי מושף את האדם אל הזהמה הזו; על-כן האדם מתסכל, כי מצד אחד נשמת היהודי רוצה להתקרב אליו יתברך, ורוצה לחדל מפל השטיות שעשה עד כה, ולקחת את עצמו בידיים, וחושב שמהיום והלאה לא ישוב לשטיות ולהבל, אבל מצד שני הגוף תובע את שלו, הגוף גשמי וחמרי, ורוצה רק זהמה, ערם, שקוץ ותעוב, ורחמנא לצלן, חוזר אל סורו, וכן סובב חלילה, אשר הכל בא רק מחמת חסרון השמחה, כי אם היה שמח, היה שב אליו יתברך; כי הקדוש-ברוך-הוא עצם השמחה, כי "עז וחדנה במקומו" (דברי-הימים טז, כז); וככל שאדם מתחזק להיות בשמחה, כך הוא קרוב אל הקדוש-ברוך-הוא, וממשיך על עצמו אמונה בו יתברך, ולהפך — ככל שאדם קרוב אליו יתברך, ויודע שברא את כל העולם כלו, כך ממשיך עצמו אל השמחה, כי הא בהא תליא. לזאת מובא בזהר (פקודי קפד): על הפסוק (תהלים ק, ב): "עבדו את ה' בשמחה" — חדנה דבר נש משיך לגביה חדנה אחרא עלאה; הינו דוד המלך אומר, שיש לעבד אותו יתברך בשמחה, ואומר על זה הזהר, כי השמחה שאדם שמח בזה העולם מושכת אחריו שמחה מעולמות עליונים; אנו מסתובבים פה בזה העולם, וקשה לנו מאד, אף הכל בא מחמת שאיננו שמים לב — מי

הולך בנו? מי מסתכל בנו? רק הקדוש-ברוך-הוא! שהוא נותן לנו את החיים, את הבריאות והנשימה. ברגע שנגיע להפכה זו — נשתנה לגמרי, ושום דבר בעולם לא יוכל לשבר אותנו; כי הקדוש-ברוך-הוא אוהב את כל עם ישראל, ומוכא בזהר הקדוש (שמות ה:) אשר אם היו בני-אדם יודעים את האהבה שהקדוש-ברוך-הוא אוהבם, היו שואגים ככפיר לרדף אחריו; וכתוב (תהלים מב, ב-ג): "כאיל תערג על אפיקי מים, כן נפשי תערג אליך אלקים, צמאה נפשי לאלקים לקל חיי"; נפשו של כל יהודי ויהודי משתוקקת וצמאה אליו יתברך, אבל איננו יודע את הדרך, לכן, בעוונותינו הרבים, כל-כף הרבה נפלו ונופלים, ואפלו אלו ששבו בתשובה נופלים, מאין בא דבר כזה? כי שוכחים מכחות הנפש שלהם, נפשם היא רוחניות חיות אלקות, ועליהם לנצלה ולידע שנפשם איננה בהמית, אלא נפש אלקית, נפש יהודית, מה שאין כן גוי, זו נפש של בהמה. וזאת רואים בחוש, שטבע של יהודי שהוא רחמן (עין יבמות טו), ועושה חסד עם הזולת, אף גוי הוא אכזרי ורוצח, כמו שאומר רבי שמעון בר יוחאי (ספרי בהעלותך ט, י): הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב; כפי ששמענו ספורים נוראים, שגויים רצחו וחנוקו במיתות משנות ואכזריות יהודים במשך כל ימי

גלותנו הארכה והמרה הזו, אשר אף אם היו עושים זאת לבעלי-חיים, היו נקראים רוצחים, ומכל שכן כשעשו זאת למליונים בני ישראל, תינוקות בני יומן, ילדים רכים, אנשים, נשים וטף, וכן נעשה בכל הדורות, שקמו כל מיני כתות של רוצחים, ורצחו בדם קר מליונים מנשמות ישראל באכזריות גדולה ביותר. וזה נעשה על-ידי כל אמות העולם בכל דור, שכל פעם במקום אחר קם רוצח אכזרי, ומחק מעל פני הארץ קהלות קדושות וכו'. ואלו היהודים הם רחמנים בני רחמנים, אשר זוהי תכונת הנפש שלהם. על-כן אם רואים יהודי, אשר איש רע ובליעל הוא, צריכים לבדק אם לא התערב בו איזה גיד של גוי, או נולד שלא בקדשה וכו'. ועל-כן כל יהודי צריך לשמח "שלא עשני גוי", ושמחה זו שייכת לכל יהודי. לזאת, בני ובנותי היקרים! ראו לחזק עצמכם להיות רק בשמחה, ותשתדלו לשמע פלי זמר בכל יום, שיוציאו אתכם מעצבות רוח, מהרוח נכאה, וזה יעזרכם לחזר בתשובה.

ב.

בני ובנותי היקרים! "על מי הרחמנות?" על מי שאינו מתחזק באמונה בהקדוש-ברוך-הוא, אשר הוא

המסכן הגדול ביותר; כי כשיהודי חזק באמונה, הוא הכי מאשר; כי מה יש לנו בעולם? רק אותו יתברך; כי כף אומרים חכמינו הקדושים (תמיד כח.): איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם? יחזיק באמונה יתרה; ככל שאדם חזק באמונה בו יתברך, ויודע שהוא יתברך מחיה, ומנהיה ומקיים את כל הבריאה כלה, הוא נגאל מכל צרותיו; כי כף אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ז'), שכל הגלות היא מחמת חסרון אמונה; כי אם יהודי היה מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, ויודע שהוא יתברך נמצא פה, היה משתנה לגמרי, אבל מחמת שהוא רחוק מאמונה, על-כן עובר עליו מה שעובר, ונדמה לו שלא יצא ממשבריו לעולם. לזאת עליכם להתחזק בהקדוש-ברוך-הוא, לידע, להודיע ולהודע, שהוא נמצא, ואין בלעדיו נמצא; וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ה'): התפלה היא האמונה; ככל שאדם מאמין יותר בו יתברך, יכול להתפלל ולדבר יותר אליו יתברך; כי להפוך עקר זלזול התפלה הוא רק מחמת חסרון האמונה; כי המאמין האמתי, שמאמין שהוא יתברך נמצא, ובלעדיו אין שום נמצא, הוא תמיד מדבר עמו יתברך. וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן סב): ובאמת אם היה האדם יודע בידיעה ברורה, שהקדוש-ברוך-הוא נמצא אתו,

בּוֹדֵאי הִיָּה מְדַקְדֵק לְהִתְפַּלֵּל בְּכּוֹנֵה.

וְהִנֵּה רוֹאִים שֶׁיִּשְׁנֶה הַתְּעוֹרְרוֹת לַחֲזָרָה בַּתְּשׁוּבָה,
 אֲנָשִׁים מִתְּעוֹרְרִים אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְחוֹשְׁבִים: הֵייתִי בְּכָל
 הַזֶּהְמָה, הַתְּלַלְכָתִי בְּכָל הַלְּכוּכִים, עָשִׂיתִי אֶת כָּל
 הָרַע שְׁעוּלָה עַל הַדַּעַת, יִצְרִי בּוֹעֵר בִּי כְּתַנּוּר, אֲבָל
 אֵינִי יוֹדֵעַ אֶת הַפֶּתַח וְהַדֶּלֶת לְהַכְנִס אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. לְבִי
 בּוֹעֵר אֶל קוֹנִי, אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ מוֹצֵאִים אוֹתוֹ
 יִתְבַּרֵךְ, אֵיךְ הַדְרֵךְ? ! מְגַלֶּה רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּוֹטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק
 ב', סִימָן פּד), שֶׁהַשַּׁעַר וְהַפֶּתַח לְהַכְנִס אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ זוֹהִי
 הַתְּפִלָּה; אָדָם צָרִיף לְהַרְגִיל עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ
 כְּמוֹ שֶׁמְדַבֵּר אֶל זוּלָתוֹ; אָנוּ רוֹאִים בְּנֵי-אָדָם מְדַבְּרִים
 זֶה עִם זֶה, וְשׁוֹם דָּבָר אֵינּוּ מְפָרִיעַ לָהֶם וּמוֹנֵעַ בְּעַדָם
 לְדַבֵּר בְּצוֹתָא, וְהִנֵּה רוֹצֶה אָדָם לִפְתּוֹחַ פִּיו לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבַּרֵךְ, וְנִעְשָׂה אֵלֶם, מְסַכֵּן, אֵינּוּ יָכוֹל לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבַּרֵךְ. וְזוֹ עֵקֶר הַצָּרָה שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם. וְלִכֵּן "עַל מִי
 הַרְחַמְנוֹת?" עַל מִי שְׁאִין לוֹ אֲמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת
 בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְכֵן אֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּוֹטֵי-מוֹתֵר"ן,
 חֶלֶק א', סִימָן סה), אִם הֵייתָ לְאָדָם אֲמוּנָה בְּרוּרָה,
 שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתּוֹ וְאֶצְלוֹ, הִיָּה מְדַבֵּר
 כְּפִי שֶׁמְדַבֵּר אֶל חֲבֵרוֹ, שְׂרוּאָהוּ וּמַחְלִיף עִמּוֹ דְּבוּרוֹ,
 וְהִיָּה עוֹשֶׂה מְכָל תְּפִלָּתוֹ אַחַד, הֵינּוּ שֶׁהִיָּה דְּבוּק
 בְּאַחֲדוּתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְהִיָּה בָטֵל וּמְבֹטֵל בְּאִין סוּף בְּרוּךְ

הוא. כן צריך אדם לדבר אליו יתברך בשפת האם שלו, ללכת אל שדה או יער, או אל קברי הצדיקים, ולשפף את הלב אליו יתברך, וכך מה שמעיק לו יספר וישיח לפני קונו. וכך יאמר: "רבוננו של עולם, אני אוהב אותך, הראיני נא דרך האמת" וכו'. כי כך אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר, חלק א', סימן ס'): המשנה אומרת בתרומות (פרק א', משנה ב'): סתם חרש — אינו שומע ואינו מדבר; חרש שדברו בו חכמים בכל מקום, שאינו לא שומע ולא מדבר; מסביר רבנו ז"ל — מי שאינו שומע את קול הצדיק שמעורר לאמונה בהקדוש-ברוך-הוא, אינו יכול לדבר אליו יתברך; כי כדי שאדם יזכה לדבר אליו יתברך, עליו לבוא אל הצדיק שיפתח עיניו, ויתחיל להסתכל על הבריאה בצורה אחרת לגמרי; ינוכח, שכל ההבלים, השקרנים והרמאים נבראו בשביל הבחירה והנסיון, לנסותנו אל מי נפנה בעת צרה. רואים בריאה: דומם, צומח, חי, מדבר; הנה מסתובבים פרוצים ופרוצות, כחיות טרף ילכו, לטרף את נשמות ישראל, ומכשילים אותם בעברות, אבל הכל הוא ממנו יתברך, לנסות את האדם כיצד יחצה את הכביש ולא יראה כלום — רק אלקות; שום דבר בעולם לא יעשה אצלו רשם, ואז כל הצבועים, השקרנים והרמאים יפלו תחתיו. וכיצד יזכה להגיע למצב כזה, שיפתח את המוח והדעת, כמו

על מי הרחמנות

רצז

שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ד, לה): "אֵתָּה הָרֵאֵת לְדַעַת כִּי הִנְיָ"ה הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מְלַבְדוּ?" עַל-יַדֵי הַתְּקַרְבוֹת לְצַדִּיק. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲשׂוּ מַה שְׁתַּעֲשׂוּ, כְּדֵי שֶׁתִּתְחַזְקוּ בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתִמְיֵד תִּתְחַדְּרוּ בְּעֵצְמֹכֶם, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְהוּא מְלֹא רַחֲמִים, וּמְחַכֶּה וּמְצַפֶּה שֶׁתִּפְתָּחוּ אֶת פִּיכֶם, וְתִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו; כִּי כָּל סוּד הַתְּשׁוּבָה תְּלוּי כְּפִי הַדְּבוּר שְׁאֵדָם מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עַלֵיכֶם לְשָׁמֵר מְאֹד מְאֹד עַל הַדְּבוּר, לֹא לְדַבֵּר כָּל הַעוֹלָה עַל רוּחְכֶם, אֲלֵא לְדַבֵּר תִּמְיֵד דְּבוּרֵי אַמוּנָה וְהַתְּחַזְקוֹת, דְּבוּרֵי שְׂמֵחָה וְעֵדוּד, לְחִזְק, לְעוֹדֵד וּלְשִׂמְחָה אֶת הַזּוֹלָת. רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קפד): יִשְׁנֹו אֹר יִשְׂרָאֵל וְאֹר חוּזֵר; הֵינּוּ אִם אָדָם מְדַבֵּר עִם הַזּוֹלָת, מְחַזְקוּ וּמְעוֹדְדוּ, זֶה נִקְרָא אֹר יִשְׂרָאֵל, הָאֹר שְׂבִי אֲנִי מְכַנֵּס יִשְׂרָאֵל בְּזוֹלָתִי. וּמַהוּ אֹר חוּזֵר? אֲלֵא מַה שְׁדַבַּרְתִּי עִמוֹ, קוֹפֵץ חוֹזֵר אֵלָי; בְּזֵה שְׂאֲנִי מְחַזֵּק יְהוּדִים אַחֲרִים, בְּזֵה אֲנִי בְּעֵצְמֵי מְתַחַזֵּק. וְכֵף צָרִיף כָּל יְהוּדֵי לְחֶשֶׁב; הֵינּוּ לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ לְשָׁמֵר דְּבוּרוֹ, לֹא לְדַבֵּר, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, נְבוּל פֶּה, לִיצְנוֹת וּרְכִילוֹת; כִּי כֵף אוֹמְרִים חֶסֶד מִינּוֹ הַקְדוֹשִׁים (נִיקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה כד, סִימָן ז'): "וְלֹא יֵרָאֶה בְּךָ עֲרוֹת דְּבָר" (דְּבָרִים כג, טו) — עֲרוֹת דְּבוּר; הֵינּוּ שֶׁעַל הָאָדָם לְשָׁמֵר מְאֹד עַל דְּבוּרוֹ. וְכֵן אוֹמְרִים

(בבא מציעא נח:): גדול אונאת דברים מאונאת ממוין; הינו כשם שיש הונאה במקח, כן יש הונאה בדברים; כשם שאדם יכול לרמות בני-אדם במקח, ומוכר להם פריט שאינו שוה לערך הכסף שקבל, כן יש הונאת דברים, שיכול אדם לצער את זולתו, ולהוציא את נשמתו ולשברו בתכלית השבירה, אשר זו העברה הגדולה ביותר. כי המצוה הגדולה ביותר — לעזור לזולת, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קו) על הפסוק: "אשרי משכיל אל דל" (תהלים מא, ב) — אשרי אדם המכניס שכל בדל; אשר זו הצדקה הגדולה ביותר, כשאדם מחזק ומעודד ומשמח יהודים אחרים. והיכן צריכים להתחיל? בבית. רצונך לשוב בתשובה — תתחיל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, תספר לפניו יתברך כל עברך, ותתודה; כי עקר החזרה בתשובה זהו ודוי דברים, כפי שאומר הרמב"ם (הלכות תשובה, פרק א', הלכה א'): אפלו עשה אדם כל התשובות שבעולם, כיון שלא התודה, לא עשה תשובה; וכל המרבה בודוי — הרי זה משבח. ואחר-כך יחזק את האשה והילדים, שזו הצדקה שצריכים לעשותה בבית. אל תהיה עצבני, אל תוציא את עצביך על אשתך והילדים, ואחר-כך תרבה בצדקה עם זולתך, ותחזק את כל יהודי; כי זו המצוה הגדולה ביותר. כי "על מי הרחמנות?" על מי

על מי הרחמנות

רצט

שְׁמִפְקִיר דְבוּרָיו, וְאִינוּ מְדַבֵּר דְבוּרֵי הַשְּׁגָחָה פְּרֻטִית,
אָמוּנָה וּבִטְחוֹן עִם הַזּוּלָת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
רְאוּ לְקַחַת עֲצָמְכֶם בְּיַדְכֶם, וְעַתָּה תִקְבְּלוּ עֲלֵיכֶם עַל
מַלְכוּת שָׁמַיִם, וְתִשׁוּבוּ בַתְּשׁוּבָה, וְאִיךָ? שְׂלֵא
תִתְיַאֲשׁוּ בְשׁוּם פָּנִים וְאִפְּן, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַכֶּה
לְכֶם, שְׂרַק תִּפְתָּחוּ אֶת הַפֶּה, וְתִבְקְשׁוּ מִמֶּנּוּ כָּל אֲשֶׁר
אַתֶּם צְרִיכִים, וְאִף שְׁעוּבָרִים עֲלֵיכֶם מִשְׁבָּרִים כְּאֵלוֹ,
שְׂאִינְכֶם רוֹאִים פֶּתַח אֵיךָ לְצִאת מֵהֶם, כְּגוֹן: אַחַד
חוֹלָה, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, וְהַרוּפָאִים יִיאֲשׁוּ אוֹתוֹ,
וְאָמְרוּהוּ: אֵינן לָךְ תִּקְוָה; אַל לוֹ לִפְלֵ בְרוּחוֹ, אֲלֵא יַדַע
שְׂאִין זֶה נְכוּן. וְכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת
(:): יִשְׁעִיהוּ בָּא לְחִזְקֵיהוּ הַמֶּלֶךְ וְאָמְרוּ: "צוּ לְבֵיתְךָ כִּי
מֵת אַתָּה" (מְלָכִים-ב כ, א); עֲנֵה וְאָמַר לוֹ חִזְקֵיהוּ: כִּלְה
נְבוֹאֲתֵךְ וְצֵא. כִּי כֵן מְקַבְּלֵנִי מֵאֲבִי אָבָא — [הֵלֵא
הוּא דוֹד הַמֶּלֶךְ]: אֲפֹלוּ חָרַב חֲדָה מִנְחַת עַל צוּאָרוֹ
שֶׁל אָדָם, אַל יִתְיַאֲשׁ מִן הַרְחָמִים; הֵינּוּ, אִף שְׂנֵדֻמָּה
כִּי אֲפֹסָה תִקְוָה, אִף-עַל-פִּי-כֵן בְּרַגַע הָאֲחֵרוֹן תִּסְתַּפֵּל
עַל הַשָּׁמַיִם, וְתִרְאֶה נְסִים וְנִפְלְאוֹת. וְכִמוֹ שְׂאוּמְרִים
חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה נג, סִימָן יט): יִפָּה
תִּפְּלֵת הַחוֹלָה עַל עֲצָמוֹ, יוֹתֵר מִתִּפְּלֵת אַחֲרִים עֲלָיו;
וְכִשְׂמֵתִפְּלֵל עַל עֲצָמוֹ, אֵינן לְתֹאֵר אֵילוֹ יִשׁוּעוֹת
מִמֶּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ; לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אַל
תִּתְיַאֲשׁוּ! אִם עוֹבְרֵת עֲלֵיכֶם אִיזוֹ מַחֲלָה, וְאוֹמֵר לְכֶם

הרופא, כי אין תקנה, תדעו כי גדול אדוננו ורב להושיע; אם נתן לכם הקדוש-ברוך-הוא מכה, תפתחו את הפה ותדברו אליו יתברך. כמו-כן — עני שנפל בחובות ובצרות, אל יתיאש, אל יגביה ידים, אלא ישטח כפיו להקדוש-ברוך-הוא, ויתחיל לדבר אליו יתברך, ואז יראה ישועות גדולות שיעשה עמו הקדוש-ברוך-הוא. וכן רוק או רוקה, מדוע הולך להם כל-כף קשה, עד שאינם מוצאים זה את זה? כי אין להם דעת ושכל, מחפשים דבר שלא נברא, שאיננו קים במציאות, אם רק היו שבים אליו יתברך, ואומרים לו: "רבנו של עולם, אתה גלית לנו על-ידי חכמינו הקדושים (קדושין כט:), שברגע שאדם עובר גיל עשרים, אתה אומר: 'תפח עצמותיו', והנה כבר עברו עלינו כל-כף הרבה ימים ושנים, שאנו רוקים" וכו'.

אזי אם היו מתבוננים היטב באיזה פח הם נמצאים, ה'יה נופל עליהם פחד ואימה — הלא בני כמה אנחנו עכשו?! זה בגיל שלשים, ארבעים או חמשים וכו'. מאין בא דבר כזה? מחמת שאין רוצים להוריד את הראש ולבטל עצמם להקדוש-ברוך-הוא. שהרי אין חסרות ונקות, וישנם אלפי אלפים ורבי רבבות בחורים ובחורות רוקים ורוקות, ומדוע אינם מוצאים זה את זה? כי כל אחד מסתכל על משהו גדול יותר ממנו, וזאת אינם מוצאים; אף אם היו מקימים דברי

חכמינו הקדושים (יבמות סג.): נחית דרגה ונסיב אתתא — היו זוכים למצא זונגם על נקלה; לזאת, בני ובנותי היקרים! תקחו עצמכם בידיכם, ותתחילו להתפלל אליו יתברך, שתזכו להתחתן לשם שמים, כי בזה תלויה כל החזרה בתשובה של האדם — כשמדבר אליו יתברך, ומחזק ומעודד ומשמח יהודים אחרים, ואזי הוא הכי מאשר בחיים.

ג.

בני ובנותי היקרים! "על מי הרחמנות?" על מי שאין לו לב לעזר לזולת. כי כך אומרים חכמינו הקדושים (בבא בתרא ט:): על הפסוק (ישעיה נט, יז): "וילבש צדקה כשריץ" — מה שריון זה כל קלפה וקלפה מצטרפת לשריון גדול, אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול; הנה הרבה פעמים אדם מונע עצמו מצדקה, כי חושב שצריך לתת מאה שקל, אף שקל וכו' וכו'; ובאמת בצדקה כל פרוטה רצויה, תתן רק שקל, עשרה שקלים וכו' וכו', כמה שיש לה הרי זה רצוי אצל הקדוש-ברוך-הוא. ורבנו ז"ל אומר (לקוטי מוה"ר, חלק ב', סימן ד'): כשאדם נותן צדקה בעבורו יתברך, בא לו בהתחלה מאד קשה, ובכל פעם שרק מתחיל לתת צדקה, בא לו מאד

קשה, כגון: כשנותן לבנין בית-הכנסת ולבית-המדרש, בעבור צרכי הרבים, שזה עקר שלמות הצדקה, אבל על-ידי רבוי הצדקה, בזה נפתח לו הלב; וזה מה שכתוב בענין צדקה (דברים טו, ח): "פתח תפתח את ידך לו"; ברגע שאדם פותח את ידו — נפתח לו הלב לחזר בתשובה; לזאת תקנו חכמינו הקדושים לתת צדקה לפני התפלה (בבא בתרא י.), כי ברגע שנותן צדקה — נפתח לו הלב להתפלל. לזאת, בני ובנותי היקרים! "על מי הרחמנות?" על מי שאינו נותן צדקה. ופעמים רבות אדם רוצה לעשות צדקה, והיצר הרע אומר לו: למה לך לתת, הלא תחסר מנכסיה, עד שתתן לזולת — תתן לילדיך. ובאמת זו עצת היצר הרע, כי מי שאינו נותן לזולת, אינו נותן גם לילדיו. וישנם אנשים שאינם שולטים על כספם; כי עם כסף יכולים לעשות דברים גדולים, לבנות את התורה, את המצוות, יכולים לתמוך בלומדי תורה, בתינוקות של בית רבן שממלמלים תורה. לזאת, בני ובנותי היקרים! עשו לעצמכם גדר, שמהיום והלאה כשיהודי בא ונוקש על דלתכם ומבקש תרומה, אל תתנו לו ללכת בלא כלום, ותנדבו בכבוד ובסבר פנים יפות ולא בבזיונות, חס ושלום. כי כף אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה, פרשה לד, סימן ט'): העני הזה עומד על פתחך והקדוש-ברוך-

הוא עומד על ימינו, דכתוב (תהלים קט, לא): "כי יעמד לימין אביון"; אם נתת לו, דע, מי שעומד על ימינו נותן לך שקר, ואם לאו — דע, מי שעומד על ימינו פורע ממך. ולכן כשכא פלוני ונוקש על דלתכם, תתנו לו — ואל תשלחוהו בלא כלום, כי כך מוכא בזהר הקדוש (נירא קד.): מי שהקדוש-ברוך-הוא אוהבו — שולח לו מתנה עני לזכות בו. לזאת, בני ובנותי היקרים! "על מי הרחמנות?" על מי שאינו שולט על כספו, ואינו יודע מה לעשות בו. ואומרים חכמינו הקדושים (ספא מט:): כל העושה צדקה ומשפט, כאלו מלא כל העולם בלו חסד. כי צדקה עולה על כל המצוות, כי בזה שאדם נותן צדקה, בזה מראה שלבו הוא לב יהודי, ומרחם על הבריות. ובפרט לעזר לחתן את בני ובנות ישראל, אין מצוה גדולה מזו; הנה מסתובבים רבבות רוקים ורוקות, איזה צער ויסורים מנת חלקם! וכמו שכתוב (איכה א, טו): "קרא עלי מועד לשבר בחוריי"; אצל הסמ"ך-מ"ם זו שמחה גדולה, כשעולה בידו להכשיל את בחורי ישראל וכו' וכו'. לזאת עלינו למסור נפשנו בשביל הנער — לחתנם בגיל צעיר לפני שידעו מרע. לזאת, בני ובנותי היקרים! ראו להרבבות בצדקה, ובזכות זה לא תצטרכו להגיע לידי הלואות וצדקות, אלא הקדוש-ברוך-הוא ישפיע עליכם שפע ברכה והצלחה

עַל מִי הִרְחַמְנוּת

דש

בְּכֹל מַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם, וְתִזְכּוּ לְבָנֵי, חַיִּי, מְזוּנֵי, רוֹיֵחֵי,
וְתִזְכּוּ לְשִׂמְחָה אֲמִתִּית, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִזְכְּנוּ
לְשִׂמְחָה הַכִּי גְדוֹלָה, שְׁנִזְכֶּה לְשִׁמְעַ קוֹל שׁוֹפְרוֹ שֶׁל
מָשִׁיחַ.

תָּם וְנִשְׁלָם, שִׁבְחָ לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!